

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000 basisanalyse 2016-2021

Revideret udgave

Læsø Trindel og Tønneberg Banke
Natura 2000-område nr. 192, Habitatområde H168

Titel:

Natura 2000-basisanalyse 2016-2021
Revideret udgave
Læsø Trindel og Tønneberg Banke
Natura 2000-område nr. 192
Habitatområde nr. 168

År:

2014

ISBN nr.:

978-87-7091-349-2

Dato:

18. december 2014

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, basisanalyse.

Forsidefoto:

Karsten Dahl, DCE

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Resume:

Natura 2000-basisanalyse for Læsø Trindel og Tønneberg Banke. Basisanalysen sammenfatter landsdækkende, kvalitetssikrede data for de naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget af hensyn til. Basisanalysen indeholder en kortlægning af naturtyper og en foreløbig vurdering af negative påvirkninger (trusler) mod en god naturtilstand.

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

1. Natura 2000-basisanalyse (planperiode 2016-2021)	4
1.1 Basisanalysens indhold.....	5
1.2 Natura 2000-planprocessen	5
1.3 Udpegningsgrundlag	6
1.4 Datagrundlaget	6
1.4.1 Datagrundlag marine naturtyper	7
2. Læsø Trindel og Tønneberg Banke	8
2.1 Områdebeskrivelse	9
2.2 Udpegningsgrundlag i dette Natura 2000 område	10
2.3 Områdets naturtyper	10
2.3.1 Områdets hav-natur.....	10
2.4 Naturtilstand.....	12
2.4.1 Naturtypernes tilstand og udvikling.....	12
2.5 Foreløbig vurdering af negative påvirkninger (trusler mod naturtilstanden)	12
2.5.1 Trusler, der vurderes konkret i denne basisanalyse	12
2.5.2 Trusler, der ikke er omfattet af denne basisanalyse	15
2.6 Igangværende indsats	15
3. Litteratur	17

1. Natura 2000-basisanalyse (planperiode 2016-2021)

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter af europæisk betydning.

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) med senere ændringer og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet)

Danmark har valgt at gøre dette ved en systematisk og tilbagevendende Natura 2000-planlægning, der på grundlag af direktivforpligtelsen og den nationale naturovervågning for 6-årige planperioder (dog 12-årige for skovbevoksede fredsskovpligtige arealer) prioriterer den krævede indsats. Planperioden 2016-21 dækker derfor som udgangspunkt ikke de fredsskovpligtige arealer.

Natura 2000-planlægningen sker efter reglerne i miljømålsloven og bekendtgørelse om Natura 2000-skovplanlægning, der fastsætter, at en Natura 2000-plan består af:

- Mål for naturtilstanden i Natura 2000-området.
- Indsatsprogram.

Indsatsprogrammet for det enkelte Natura 2000-område udarbejdes på baggrund af en basisanalyse og foreliggende overvågningsdata.

Basisanalysen skal indeholde følgende elementer:

- Kortlægning af habitatnaturtyper og levesteder for arter, som områderne er udpeget for.
- Vurdering af tilstand og foreløbig vurdering af trusler.
- Et resumé, som på kortbilag angiver beliggenheden af de kortlagte arealer og tilstanden.

Basisanalysen indgår efter seneste ændring af miljømålsloven ikke som en del af Natura 2000-planen, men præsenterer datagrundlaget for denne plan.

Basisanalysen for planperiode 2016 -2021 blev offentliggjort 20. december 2013. Basisanalysen er siden blevet revideret og suppleret med tilstandsvurdering af en række kystnaturtyper samt med nye data om levesteder for ynglefugle. Enkelte steder er der foretaget supplerende kortlægning og tilstandsvurdering af mindre naturarealer. Endvidere har bemærkninger fra kommuner og andre interessenter indgået i revisionen af basisanalysen. Oplysninger om igangværende indsats er endvidere blevet opdateret med seneste opgørelser fra NaturErhvervstyrelsen.

1.1 Basisanalysens indhold

Basisanalysen er grundlaget for målfastsættelse og indsatsprogram i Natura 2000-planen for de enkelte, udpegede Natura 2000-områder. Basisanalysen fokuserer på Natura 2000-forpligtelser og dermed på de arter og naturtyper, som området er udpeget for at beskytte.

Basisanalysen er udarbejdet på grundlag af de nationalt indsamlede og/eller kvalitetssikrede data, der indhentes gennem det nationale overvågningsprogram for vand og natur - NOVANA. Data er offentligt tilgængelige på Danmarks Miljøportal. Naturstyrelsen har i årene 2010-12 gennemført en fornyet og udvidet kortlægning af de enkelte habitatnaturtyper og visse arters levesteder, og data herfra udgør sammen med tilstandssystemerne for de enkelte naturtyper og visse arters levesteder omdrejningspunktet for basisanalysen.

Vurderinger af de enkelte naturtypers og arters bevaringsstatus og de negative påvirkninger, som de er udsat for, bygger på NOVANA-rapporter over samme data udarbejdet af Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) ved Århus Universitet. Rapporterne er udarbejdet som led i DCE's funktion som fagdatacenter for det nationale overvågningsprogram. Vurdering af forstyrrelser af fugle og pattedyr bygger på DCE-rapporten - "Vurdering af forstyrrelsestrusler i Natura 2000-områderne", der er udarbejdet for Naturstyrelsen i forbindelse med opfølgningen på den 1. Natura 2000-plan.

Der findes andre data om naturen i Natura 2000-områderne. Disse er dog ikke tilstrækkeligt ensartede og landsdækkende til, at Naturstyrelsen har inddraget dem i de statslige basisanalyser, som blandt andet skal danne grundlag for en national prioritering af indsatsen i 2. planperiode. Mange af disse data vil med fordel kunne indgå i senere faser af planlægningen, ikke mindst i forbindelse med fastsættelse af konkrete forvaltningstiltag.

Natura 2000-planlægningen 2016-21 vedrører som udgangspunkt kun de arealer, der er omfattet af miljømålsloven, da planperioden for arealer omfattet af skovloven er 12 år (2010-21). Naturstyrelsen har alligevel for fuldstændighedens skyld valgt i basisanalysen at medtage alle indsamlede artsdata – uanset visse datasæt vedrører arealer omfattet af skovloven.

Selvom basisanalysen er udarbejdet midt i gennemførelsen af den 1. Natura 2000-plan, vil der for hvert enkelt område indgå en foreløbig status for gennemførelsen af den 1. plan byggende på tilgængelig viden om tilsagn om tilskud efter landdistriktsstøtteordningerne og godkendte EU-projekter (Life+).

1.2 Natura 2000-planprocessen

Planprocessen for de statslige Natura 2000-planer er fastsat i miljømålsloven. Med ændringen af miljømålsloven med virkning fra 1. juni 2013 er processen:

Natura 2000-planen udarbejdes efter forudgående drøftelse med de berørte statslige, kommunale og regionale myndigheder og med inddragelse af nationalparkbestyrelser, foreninger, organisationer og lodsejere, som har en væsentlig interesse i planen.

De tværgående, overordnede drøftelser foregår på nationalt niveau. På regionalt niveau præsenterer Naturstyrelsen basisanalyser, og et muligt planindhold drøftes. Basisanalyserne offentliggøres senest samtidig med, at drøftelser med de berørte interessenter indledes.

Forslag til Natura 2000-planer for 2016-21 offentliggøres senest 1 år efter offentliggørelsen af basisanalyserne. Miljøministeren (Naturstyrelsen) fastsætter en frist på mindst 12 uger for indgivelse af hørings svar vedr. planforslagene. Miljøministeren vedtager efterfølgende planen. Der gælder dog særlige høringsregler, hvis det offentliggjorte planforslag ændres væsentligt.

1.3 Udpegningsgrundlag

For hvert Natura 2000-område findes et udpegningsgrundlag, der ud fra de af EU fastsatte regler rummer de internationalt væsentlige arter og naturtyper for det pågældende område. For disse dyr, fugle, planter og naturtyper er der inden for de udpegede Natura 2000-områder en særlig forpligtelse. Det er alene de arter og naturtyper, der er på områdernes udpegningsgrundlag som behandles i denne basisanalyse.

De danske fuglebeskyttelsesområder blev udpeget i 1983 med en lille justering i 2000, og der er nu udpeget 113 fuglebeskyttelsesområder i Danmark. I 1998 blev habitatområderne tilsvarende udpeget. Disse blev justeret og udvidet, senest i 2011, og der er nu 261 habitatområder i Danmark. Fuglebeskyttelsesområderne og habitatområderne udgør det samlede Natura 2000-netværk. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan være sammenfaldende eller ligge i umiddelbar tilknytning til hinanden, hvorfor der i alt er 252 Natura 2000-områder i Danmark. I Natura 2000-områder, hvor der indgår habitatområder og fuglebeskyttelsesområder med forskellig afgrænsning, er forpligtelsen i forhold til udpegningsgrundlaget udelukkende knyttet til det enkelte delområdes geografiske afgrænsning.

Naturen er dynamisk, og nogle arter og naturtyper indvandrer til nye områder, mens andre af naturlige grunde forsvinder fra områder, hvor de tidligere var kendt. Endvidere forbedres vidensgrundlaget om arternes og naturtypernes forekomst inden for områderne yderligere i forbindelse med systematisk kortlægning, overvågning og andre undersøgelser. Derfor opdateres udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder med mellemrum. Dette vil typisk ske hvert 6. år forud for rapportering til EU og udarbejdelse af nye statslige Natura 2000-basisanalyser med efterfølgende Natura 2000-planer. Naturstyrelsen har i 2012 opdateret udpegningsgrundlag for såvel fuglebeskyttelsesområderne som habitatområderne efter offentlig høring. Kriterier for opdateringen og de udpegningsgrundlag, der gælder fra den 1. januar 2013, kan ses på [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Natura 2000-indsatsen for områdets udpegede naturtyper og arter vil dog i mange tilfælde betyde, at forholdene også forbedres for en lang række både almindelige, sjældne og rødlistede arter, der findes inden for området, men som ikke er grundlag for områdets udpegningsgrundlag som Natura 2000-område.

1.4 Datagrundlaget

Ved udarbejdelse af den enkelte basisanalyse præsenteres kun aktuelle overvågningsdata for naturtyper og arter, der er medtaget på det pågældende Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag. Dette afsnit om datagrundlaget er en generel beskrivelse, der er dækkende for alle Natura 2000-basisanalyser.

Data, der anvendes og præsenteres i denne basisanalyse, er kvalitetssikrede og landsdækkende data, der er offentligt tilgængelige. Det vil i helt overvejende grad dreje sig om data indsamlet og kvalitetssikret i forbindelse med gennemførelse af det statslige overvågningsprogram - NOVANA. Den konkrete, praktiske gennemførelse af overvågningen og efterfølgende databehandling for de enkelte arter og naturtyper kan ses i de udarbejdede tekniske anvisninger på [DCE's hjemmeside](#) og de årlige NOVANA-rapporter.

De fleste data stammer fra den terrestriske del af overvågningsprogrammet, men derudover inddrages data indsamlet i de øvrige NOVANA delprogrammer, fx tilstandsvurderinger og levestedskortlægning i søer, kortlægning af marine naturtyper samt artsdata fra de akvatiske overvågningsprogrammer i NOVANA fx data til belysning af forekomst af lampretter andre fisk, insekter og havpattedyr.

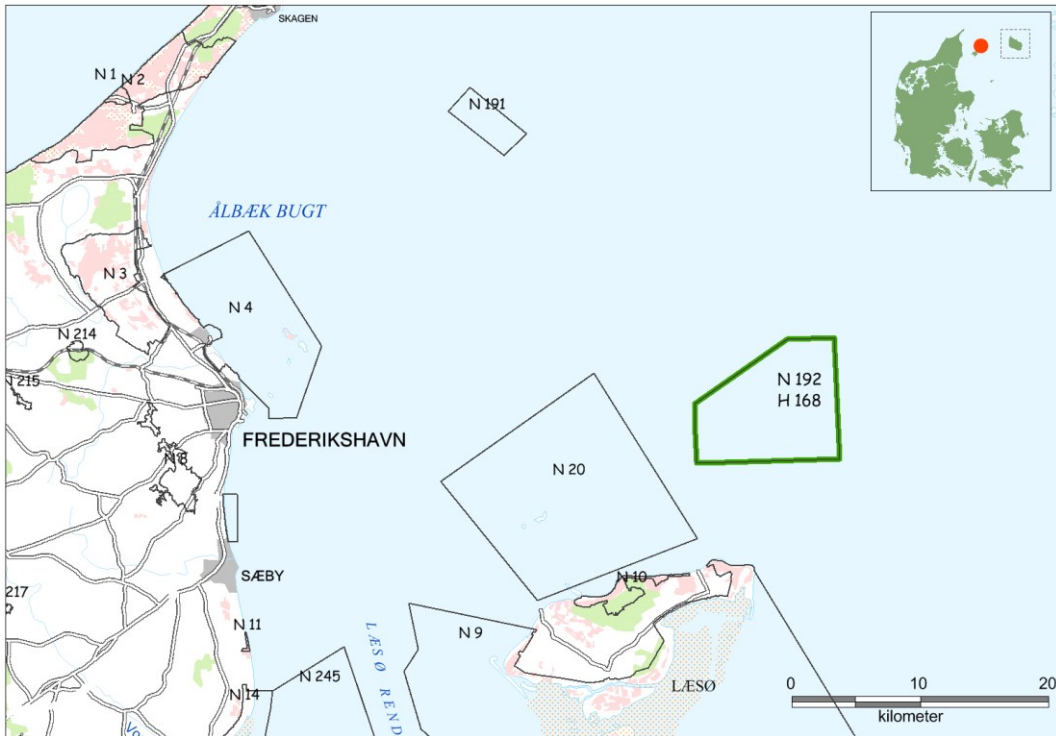
Naturtype- og artsdata, der anvendes i basisanalyserne, kan findes på Miljøministeriets [MiljøGis](#) og i [Danmarks Naturdata](#).

1.4.1 Datagrundlag marine naturtyper

Gennem NOVANA overvåger Naturstyrelsen en række af de marine naturtyper. Data anvendes, hvor det er muligt, til en beskrivelse af naturtyperne.

Naturstyrelsen har i 2010-2012 kortlagt 56 af de 97 marine Natura 2000-områder for naturtyperne rev, boblerev og sandbanker. Den marine kortlægning præciserer udelukkende naturtypernes udbredelse og omfang i hvert område, og er baseret på "Habitatbeskrivelser 2010-2012". For rev medtages i kortlægningen arealer med en stentæthed over 25 % samt arealer i forbindelse hermed med en stentæthed over 10 %. Disse områder med en lavere stentæthed bidrager til det samlede stenrevs økologi. Denne mindre afvigelse fra habitatbeskrivelsen begrundes med, at kortlægningen er underlagt tekniske begrænsninger som man her igennem søger at opveje. De øvrige naturtyper er kortlagt i 2004 og tilpasset med ny viden siden hen.

2. Læsø Trindel og Tønneberg Banke

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H168 (grøn afgrænsning), øvrige områder vises med sort afgrænsning.

Sønelliidae som vokser på et af områdets boblerev, foto: Jan Nicolajsen og Mikkel Schmedes, Orbicon.

2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området Læsø Trindel og Tønneberg Banke har et areal på 8.659 ha og ligger cirka 12 km nordøst for Østerby Havn på Læsø. Arealet afgrænses som vist på ovenstående kort. Natura 2000-området består af habitatområde nr. H168 af samme navn. Området er udpeget for stenrev, sandbanker og boblerev.

Fra 2006-2013 pågik et stort revgenopretningsprojekt – Blue Reef – i området. Projektet er et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Århus Universitet og DTU-Aqua og er medfinansieret af LIFE-Nature midler. Målet med projektet var at genskabe 7 ha stenrev og stabilisere yderligere 6 ha. I genopretningsprojektet er revet blevet hævet, så det nu på sit højeste punkt ligger på ca. 1 meters under vandoverfladen. Grundet stenfiskeri var det oprindelige reduceret til en dybde på 3,8 meter. Revet strækker sig ned til cirka 18 meters dybde. Ud over retablerede rev findes det lidt mindre rev Tønneberg Banke ca. 2 km nordligere end Læsø Trindel på 10 til 15 meters dybde. Øst for Læsø Trindel forekommer de største vanddybder i området på ned til 30 til 40 meter. På sandbunden ca. 1,8 km nordøst for Læsø Trindel ligger der en tydelig boblerevsstruktur på 16 meters dybde, der løfter sig 2,5 meter op over bundniveau.

På stenrevene finder man tangskove med høj artsrigdom. Området med boblerev udgør et unikt levested for hårdbundplanter og dyr, og fremstår som en mosaik af søjler, uregelmæssige flader og talrige huler i alle størrelser.

Satellitmærkning af spættet sæl og marsvin viser, at de anvender området.

2.2 Udpegningsgrundlag i dette Natura 2000 område

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 168

Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Rev (1170)
	Boblerev (1180)	

Naturtyper, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes ved naturtyper henviser til talkoder i habitatdirektivets bilag 1. Udpegningsgrundlag for habitatområdet er blevet revideret som beskrevet oven for.

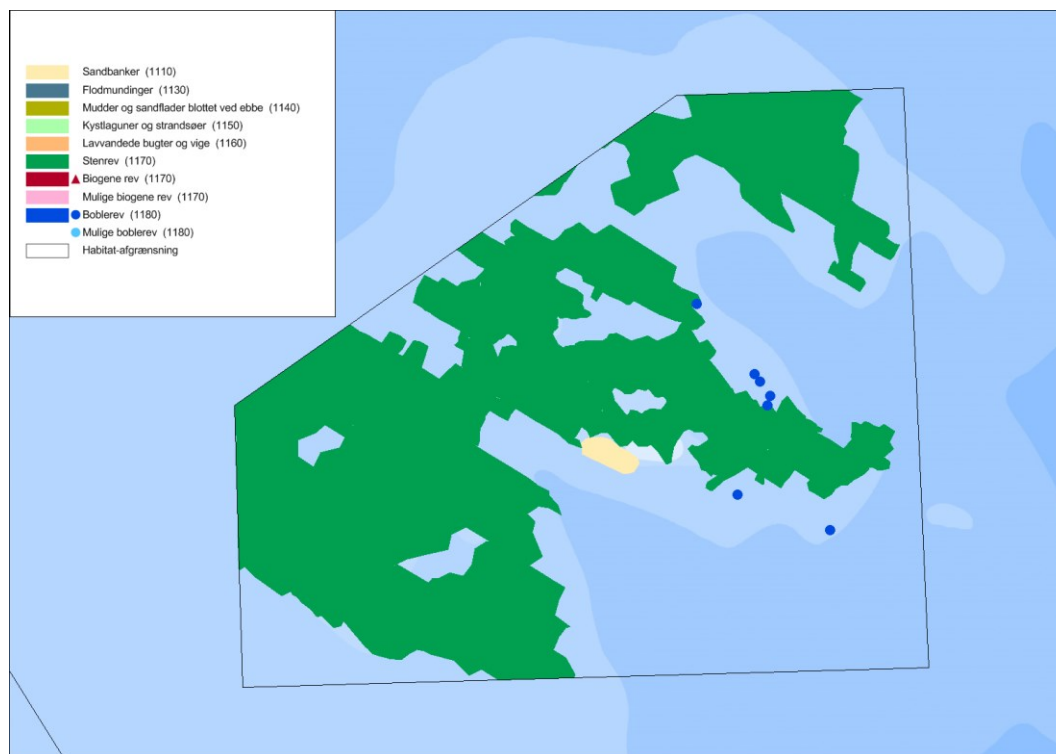
Udpegningsgrundlaget dækker områdets tre habitatnaturtyper. Området er domineret af tre store stenrev, derudover findes der 7 kendte boblerev og boblerevsområder i området og en mindre sandbanke. Sandbanke er ny på udpegningsgrundlaget siden sidste basisanalyse.

2.3 Områdets naturtyper

Natura 2000-områdets indhold af habitat-naturtyper, der er omfattet af planlægningen, fremgår af udpegningsgrundlaget. I Danske Naturtyper i det europæiske Natura 2000 netværk findes en beskrivelse af de enkelte naturtyper og nogle af deres typiske arter.

2.3.1 Områdets hav-natur

Der er i Danmark otte marine habitatnaturtyper. De omfatter forskellige typer lige fra kystnære flodmundinger, kystlaguner og strandsøer, lavvandede bugter og vige og mudder- og sandflader blottet ved ebbe til naturtyper som stenrev, sandbanke og boblerev, som kan findes både kystnært og på dybere vand. Naturtyperne har en række forskellige karakteristiske arter delvist bestemt af bundforholdene. For naturtyper som rev afhænger områdets biodiversitets endvidere af dybde, salinitet og strømforhold.

Områdets kortlagte naturtyper.

Området er akustisk kortlagt i 2011 for naturtyperne stenrev, boblerev og sandbanker. Orbicon har for Naturstyrelsen indsamlet sejldata i området med såkaldt sidescan sonar, som giver et billede af havbundens ruhed. Efterfølgende er denne kortlægning verificeret med videundersøgelser.

• Sandbanke	type 1110	34 ha.
• Stenrev	type 1170	185 ha.
• Boblerev	type 1180	7 stk.

1110 Sandbanker

Der er ikke indsamlet NOVANA data på selve sandbanken. Der er dog lavet undersøgelser af blødbundsfaunaen på den nærvæd liggende bund, som består af samme substrat som sandbanken. Der er indsamlet 42 prøvet på dybder mellem 19,6 og 20,6 m. Der blev gennemsnitligt fundet 13 arter i hver delprøve, sammenlagt blev der i de 42 delprøver registreret 115 forskellige arter. Biomassen var dog lav. Prøverne var overordnet domineret af dværgsømus og havbørsteorme, fin mudderslangestjerne, gittermusling, endvidere var der tanglopper, slikkrebs og papirmuslinger.

1170 Rev

Tønneberg Banke undersøges årlig på 3 stationer som del af NOVANA programmet. Undersøgelserne dækker helt tætte stenforekomster på 10 og 13 m vanddybde og mere spredte stenforekomster på en sanddomineret bund på 14½ m dybde. Stenforekomsterne kan ikke karakteriseres som huledannende på undersøgelsesstationerne.

Vegetationen er generelt veludviklet og meget artsrig på Tønneberg Banke. Store brunalger som bladtangarterne palme- og fingertang, sukkertang og alm. kællingehår udgør en stor del af algevegetationen med en relativ høj dækningsprocent på alle undersøgte dybder. Under og mellem brunalgerne er der sædvanligvis en rig og artsrig rødalgevegetation, helt domineret af flerårige arter som fliget rødblad, bugtet ribbeblad og blodrød ribbeblad.

Der er markant år til år variation i den samlede algedækning og den kumulative algedækning (summen af alle arters dækning) er signifikant knyttet til solindstråling, græsning af søpindsvin og kvælstoftilførsel til indre danske farvande fra Danmark og Sverige.

I 2012 var forholdene dog markant anderledes med usædvanlig få oprette rødalger på 13 og 14½ m dybde. Biomasserne er klart domineret af makroalger på alle undersøgelsesdybder. Faunaen er primært associeret til algerne fx i form af mosdyrbelægninger.

Røde kalkindkrusterede arter dominerer den skorpeformede vegetation, der i stort omfang overvokser stenene.

Det andet større stenrev i natura-2000 området, Læsø Trindel, har som nævnt undergået en genopretningsprojekt med udlægning af ca. 100.000 tons sprængsten. Revet var tidligere kraftigt præget af effekter af stenfiskeri med reduceret vanddybde og en tilbageværende ustabil småstenet bund. Vegetationen inden genopretningen var domineret af opportunistiske algearter.

Undersøgelser gennemført på Læsø Trindel i forbindelse med genopretningsprojektet viser, at biomasserne 3½ år efter udlægningen af stenene er steget med en faktor 6-8 på de to dybder. Indvandringen af arter på de udlagte sten formodes fortsat at være i gang ligesom biomassen af de enkelte flerårige arter forventes øget med alderen på planterne i de kommende år. Revet har nu udpræget huledannende strukturer på alle vandybder hvor de nye sten er udlagt.

Ved foden af Læsø Trindel var der i 90'erne en bestand af hestemuslinger på overvågningsstationen på 18 m dybde. Muslingerne gik tabt, muligvis som følge af iltsvind og nye muslinger har ikke indfundet sig siden.

1180 Boblerev

Der er syv boblerevsområder i området. De er af varierende type fra markante opretstående boblerev, som er op mod 2 m høje, til flade spredte strukturer. Boblerevene er ligeledes i varierende grad dækket af makroalger (40-90 % dækning). Her forekommer mange brunalger med en underskov af rødalger. Her ses taskekrabber, dødningshåndkoraller, almindelige søstjerner, piggede polypdyr, sønemoner, sønelliker hummer, torsk, havkarusse, fjæsing, ulk, berggylte og sej. I et område er der observerede rebrester mellem boblerevene.

2.4 Naturtilstand

Der er ikke udviklet et tilstandsvurderingssystem for de marine naturtyper. Mange af især de kystnære marine naturtyper påvirkes som de terrestriske af næringsstoffbelastningen. Ligeledes er der påvirkninger fra menneskelige forstyrrelser i form af fiskeri og sejllads.

I forbindelse med kortlægningen er der foretaget dyk og video, som kan give en indikation af et områdes rev-type. Derudover er der gennem NOVANA overvåget en række makroalger, og blødbundsfauna. Disse parametre kan over tid give en indikation af tilstanden for rev og den bløde bund, Blødbundsovervågningen er først indledt i 2012.

2.4.1 Naturtypernes tilstand og udvikling

Området er kortlagt i 2011 for stenrev, boblerev og sandbanker. Det har betydet en ændring i arealfordelingen af disse naturtyper i forhold til første planperiode, hvor vurderingen primært var foretaget på grundlag af kortoplysninger og mindre systematiske data fra råstofindvinding fiskeri mm. Ændringen skyldes ikke en faktisk ændring i naturtypens omfang, men derimod et bedre kendskab til området. Typisk ses arealudbredelsen af boblerev at være reduceret, da boblerevenes faktiske placeringer nu i højere grad kendes.

Det fulde kendskab til stenrev var ved tidligere opgørelser næsten 4 gange mindre end den seneste kortlægning. Boblerevene er i denne basisanalyse opgjort i antal, mens de i forrige basisanalyse fremgik som formodet areal. Der har ikke tidligere været kendskab til sandbanker i området.

2.5 Foreløbig vurdering af negative påvirkninger (trusler mod naturtilstanden)

Negative påvirkninger/trusler defineres i denne sammenhæng som påvirkninger, der - hver for sig eller i kombination indebærer en forhindring eller væsentlig forsinkelse af muligheden for, at naturtypen eller levestedet kan opnå gunstig bevaringsstatus. Det er således nødvendigt – på kort eller langt sigt - at imødegå truslen, hvis naturtypen eller levestedet skal sikres gunstig bevaringsstatus.

2.5.1 Trusler, der vurderes konkret i denne basisanalyse

Vurdering af en række væsentlige trusler har indgået konkret i kortlægning og tilstandsvurdering af naturtyper og levesteder inden for det gennemførte NOVANA-program. Der er desuden foretaget vurdering af registrerbare trusler for arter. Der er tale om kendte og aktuelle trusler med fokus på de forhold, som det er muligt at håndtere forvaltningsmæssigt.

Omfanget af disse trusler for dette områdes lysåbne naturtyper og levesteder er vist neden for og betydningen er konkret beskrevet og vurderet. I den konkrete tekst under hver trussel medtages omtale af arter, hvor truslen også har betydning for en eller flere arter på udpegningsgrundlaget. Dokumenterede trusler for arter er desuden vurderet selvstændigt.

Det drejer sig om truslerne erhvervsmæssigt fiskeri i marine naturtyper.

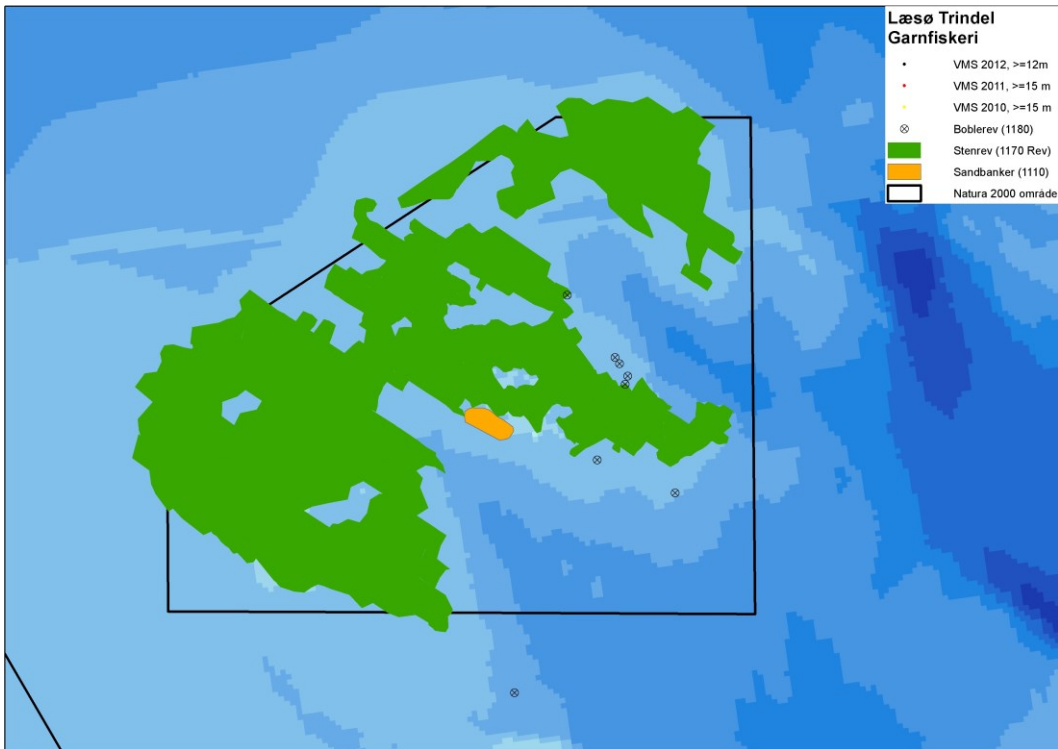
Fiskeri i marine områder. Erhvervsmæssigt fiskeri med større fartøjer

Fiskeri med bundslæbende redskaber kan påvirke undervandsvegetation og dyreliv negativt - især på hårde substrater som stenrev og boblerev. Ligeledes kan garnfiskeri udgøre en trussel mod fugle og havpattedyr grundet bifangst. På baggrund af indsatsplanen fra Natura 2000-planen forbereder Fødevareministeriet nødvendig regulering af fiskeriet i habitatområder med stenrev og boblerev på udpegningsgrundlaget.

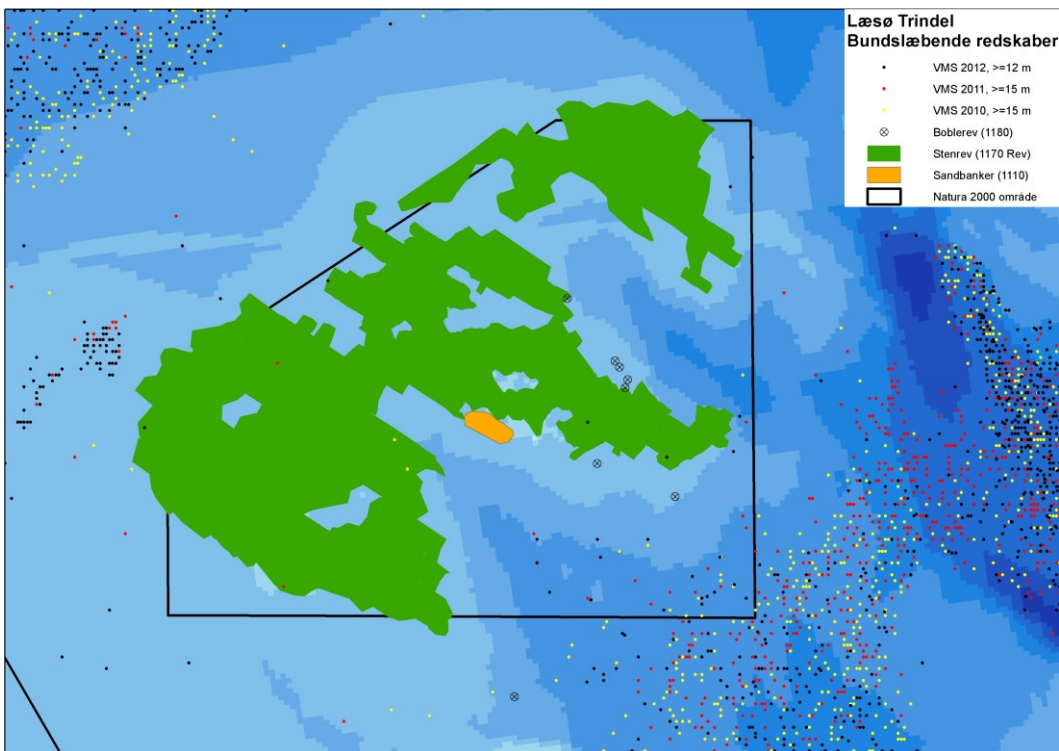
Danske fiskefartøjer over 12 meter monitoreres via det såkaldte Vessel monitoring system (VMS), som er et satellitbaseret overvågningssystem, hvor skibenes placering, sejlretning og sejlhastighed registres en gang i timen.

Frem til 2012 var krav om VMS kun gældende for både over 15 m. Nedenstående kort illustrerer registrerede VMS-positioner for fartøjer, som fisker med henholdsvis bundslæbende redskaber og garnredskaber fra 2010 til 2012 i området. Hver prik på kortene angiver tilstedeværelsen af et VMS udstyret fiskefartøj, som sejler med en hastighed mellem 2 og 4 knob.

Udover de fiskerier, der angives af kortene, lander danske fiskere en stor andel af deres fangster med pelagisk trawl og not. Disse typer fiskerier vurderes dog ikke at have samme påvirkning af naturtypen og arterne. Ved en opgørelse i 2010 estimerede DTU Aqua, at omkring 87 % af fiskefartøjer, der fisker med bundslæbende redskaber, har VMS ombord, mens kun omkring 33 % af både med garnfiskeri er VMS overvågede. Denne sammensætning vil være lidt anderledes i dag, hvor både ned til 12m også overvåges. VMS data viser ikke områdets fiskeritryk fra udenlandske fiskere.

Garnfiskeri på både over 12 m. Frem til 2011 var krav om VMS kun gældende både over 15 m. Dette afspejler sig i anvendt data. Udarbejdet af DTU-Aqua.

Fiskeri med bundsløbende redskaber på både over 12 m. Frem til 2011 var krav om VMS kun gældende både over 15 m. Dette afspejler sig i anvendt data. Udarbejdet af DTU-Aqua.

Området ligger udenfor 3-sømilegrænsen. Det betyder, at Danmark ikke har komplet national kompetence, men at svenske og tyske fartøjer ligeledes må fiske i området. Presset fra mindre fartøjer er ikke opgjort, ligesom fiskeri af internationale fiskere er ukendt. Danmark har kun kendskab til internationalt fiskeri i danske farvande, hvis fangsterne landes i danske havne.

NaturErhvervstyrelsen arbejder på at indføre fiskeriforbud for bundsløbende redskaber på stenrevne og for bundsløbende redskaber så vel som garnfiskeri på boblerev. Området var delvist lukket for fiskeri med bundtrawl under Blue Reef projektet.

I området udøves i dag erhvervsmæssigt fiskeri med garn og trawl. Trawlfiskeriet udøves hovedsageligt i den sydøstlige del af områdets afgrænsning. Der udøves endvidere et betragteligt fiskeri med tejner efter jomfru/hummer i området.

2.5.2 Trusler, der ikke er omfattet af denne basisanalyse

Næringsberigelse (eutrofiering)

Et forøget plantenæringsindhold af primært kvælstofforbindelser i naturtyperne medfører generelt, at der sker ændringer i konkurrenceforholdene mod mere kvælstofelskende arter. Effekter på en række artsgrupper er nogenlunde ens på tværs af økosystemer med en generel nedgang i de kvælstoffølsomme arter, som oftest er karakteristiske for naturtyper i god naturtilstand. Problemstillingen er nærmere beskrevet i kap. 25.11 i Natur og Landbruskommissionens statusrapport fra 2012.

Den uhensigtsmæssige næringsberigelse kan stamme fra flere kilder:

- *Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser* herunder ammoniak er ofte den væsentligste påvirkning af mange naturligt næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdepositionen. Der er generelt sket et fald i den luftbårne kvælstofbelastning af naturarealerne inden for de seneste år. Faldet skyldes en nedgang i udledningen fra både danske kilder og udenlandske kilder. Denne reduktion forventes at fortsætte som følge af national og udenlandsk regulering. På trods af reduktionen er tålegrænserne fortsat overskredet på en væsentlig andel af naturarealerne, og det giver forringede muligheder for på sigt at opnå eller fastholde en gunstig naturtilstand. Emissionen fra landbrug reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven. Med den seneste regulering af loven i 2010 indførtes skærpede krav til godkendelse af husdyrbrug, så der reguleres på den maksimalt tilladte ammoniakdeposition fra lokale husdyrbrug til sårbare naturområder. Denne regulering bidrager til at mindske væsentlige miljøpåvirkninger med ammoniak som følge af lokale påvirkninger af naturområder fra husdyrbrug.
- *Overfladisk tilførsel eller tilførsel med drænvand fra tilgrænsende, gødskede dyrkningsarealer.* Påvirkningen afhænger af topografien og dyrkningspraksis på naboarealer. Randzonenlovens indførelse af 10 m randzoner langs visse vandløb vil begrænse den negative effekt for søer, vandhuller og vandløb
- *Fastholdt pulje af næring fra tidligere gødskning.* Denne pulje kan gradvis nedsættes ved i en årrække at vælge en driftsform, der aktivt fjerner næringsstoffer fra naturarealet.

Miljøfarlige stoffer

Tilstedeværelse af udvalgte miljøfarlige stoffer i vandmiljøet overvåges i det nationale overvågningsprogram. Den konkrete betydning for arter og naturtyper er ikke systematisk opgjort. Tilstedeværelsen af stofferne reguleres af miljøbeskyttelsesloven og gennem vandplanlægningen.

2.6 Igangværende indsats

Den 1. generation af Natura 2000-planer blev udstedt i december 2011.

I dette område Læsø Trindel og Tønneberg Banke er hovedtiltaget Life projektet Blue reef om genoprettelse af stenrevet. Projektet var igangsat forud for vedtagelsen af den første Natura 2000-plan, og derfor ikke en del af denne, men projektet er gennemført i første planperiode. Projektet er

blevet fulgt i en årrække efter stenplacering, og indvandringen af arter har været markant. Området har allerede en høj biodiversitet, som forventes at stige med årene.

På baggrund af Naturstyrelsens kortlægning af området forventes NaturErhvervsstyrelsen at påbegynde processen om lukning af fiskeri med bundsløbende redskaber på stenrev og boblerev i efteråret 2013, forslag til lukning forventes fremsendt til EU kommissionen inden udgangen af 2013. Forslaget vil omhandle lukning af boblerev og stenrev i området samt bufferzone på 240 m omkring strukturerne.

Fremsendelse af forslag sker til Kommissionen, hvorefter der reguleres i form af en EU-forordning. Områdets naturtyper er blevet kortlagt i 2011. Fødevareministeriet/NaturErhvervsstyrelsen har vurderet, at der er behov for at indføre begrænsninger af visse fiskeriaktiviteter i området og arbejder på at få fremsendt forslag til fiskeriregulering til EU-Kommissionen i løbet af 2014. Det kommende reguleringsforslag vil omfatte forbud mod fiskeri med bundsløbende redskaber i områder kortlagt for rev, inklusive en 240 meter bufferzone omkring revene.

3. Litteratur

Hansen, J.W. (red.) 2013: Marine områder 2012. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 162 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 77 <http://dce2.au.dk/pub/SR77.pdf>

Naturstyrelsen 2012. Marin råstof- og naturtypekortlægning i Kattegat og Vestlige Østersø 2011. GEUS og Orbicon for Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Dahl, K. & Carstensen, J. 2008: Tools to assess conservation status on open water reefs in Nature-2000 areas. National Environmental Research Institute, University of Aarhus. 25 pp. – NERI Technical Report No. 663. <http://www.dmu.dk/Pub/FR663.pdf>

Dahl, K., Stenberg, C., Lundsteen, S., Støttrup, J., Dolmer, P., & Tendal, O.S. 2009: Ecology of Læsø Trindel - A reef impacted by extraction of boulders. National Environmental Research Institute, Aarhus University. 48 pp. – NERI Technical Report No. 757. <http://www.dmu.dk/Pub/FR757.pdf>

Stenberg, C., Støttrup, J., Dahl, K., Lundsteen, S., Göke, C., and Andersen, O.N. 2013: Ecological benefits from restoring a marine cavernous boulder reef in Kattegat, Denmark. Final report to the European Commission. <http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Naturprojekter/Projekter/Vendsyssel/BlueReef/Rapporter/>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle med senere ændring (fuglebeskyttelsesdirektivet). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:020:0007:0025:DA:PDF>

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer (habitatdirektivet). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:206:0007:0050:DA:PDF>

Bekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), som senest ændret ved lov nr. 514 af 27. maj 2013. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=127102>

Bekendtgørelse nr. 144 af 20. januar 2011 med senere revisioner om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder (målbekendtgørelsen). <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135852>

Bekendtgørelse nr. 408 af 01. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen). <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13043>

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk